

ds. Oane Reitsma

tekst: Johannes 13, 31-36

(eerste lezing: Deuteronomium 6, 1-9)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind - dit hoor ik als een innig fluistren
in mij: zoo 't zweeg zou alle licht verduis-tren
alle warmte zou verstarren van binnen.*

*De machten die de liefde nog omkluistren
zal zij, allengs voortschrijdend, overwinnen
[etc].*

– zo dichtte Henriëtte Roland Holst.

Zachte krachten. Geloof, en de idealen van het christelijk geloof: liefde, vrede, worden soms 'zachte krachten' genoemd. In tegenstelling tot wat daarmee strijdig is: oorlog en geweld. Zachte krachten zullen uiteindelijk langzaam winnen, zo is de gedachte van het gedicht. Vandaag gaat het over de liefde. Maar is 'zwakke' kracht een juiste benaming voor de Liefde waar het vandaag over gaat?

Jezus is een vrij en vrijmoedig mens. Hij spreekt, niet gehinderd door spanningen met anderen. Niet 'bang'. Probeer dat maar eens: Zelfs in de kleinste kring weeg je af wat je wel en niet zegt, ben je voorzichtig en houd je rekening met je gesprekspartner en wil je confrontatie vermijden. Veel mensen durven ook in een groep niet zo makkelijk te spreken. Maar Jezus is zonder angst aanwezig. In de pastorale psychologie heet dat 'niet-angstig', 'ontspannen' of 'onbezorgd aanwezig' zijn. Je niet laten leiden door angst voor ruzie, voor wat die ander ervan vindt. Met een glimlach je eigen punt maken; ruimte scheppen voor jezelf en daarmee ook voor de ander (omdat je die in zijn waarde laat). Door een ontmoeting zo in te gaan, win je er zelf meer bij, maar uiteindelijk (indirect) de ander ook. Onbezorgd aanwezig zijn is heilzaam voor het communicatieproces of groepsproces.

Jezus is zo'n vrij en vrijmoedig mens. Door zijn handelen en spreken in een autonome vrijheid, dichten mensen hem autoriteit toe. Hij spreekt met gezag. En door zijn vrijheid van spreken, blijven de anderen ook in hun waarde.

Een theoloog doet de suggestie dat Jezus zo vrij kan handelen, omdat Hij zich "immens bemind" weet. Immens bemind door Wie Hij zijn Vader noemt. En daar gaat het vandaag over.

Nadat Judas de tafel verlaten had, het kwaad dat in hem geslopen was, met hem tijdelijk van het podium is – totdat hij zo weer terugkomt – ontstaat er de ruimte om aan de andere discipelen Grote Woorden van Waarheid te spreken. De 'grootheid van de Mensenzoon' is zichtbaar en door Hem de grootheid van God. God laat die Mensenzoon dus in zijn 'grootheid' delen. Niet over een tijdje, of ooit, of aan het einde der tijden als het Koninkrijk aanbreekt, maar "nu onmiddellijk". En daarmee is het alsof Jezus zijn eigen wezen – of de evangelist Johannes Jezus – in een andere sfeer plaatst. Het past bij het evangelie van Johannes, dat mystieke evangelie, waar Jezus zo anders is – meer goddelijk? – dan in de andere. En die sfeer waar Jezus in komt is zo sterk, zo absoluut, dat het voor de leerlingen niet mogelijk is daar te komen.

‘Maar,’ zegt Jezus, ‘voordat ik wegga krijgen jullie een nieuw gebod’. Liefhebben was al het gebod. Het liefhebben van de Ene God, die zich geopenbaard had als een Bevrijder. Het liefhebben van zijn wetten. Dat is niet ‘je verplicht aan regeltjes moeten houden’, maar dat is zó aangeraakt, zo gefascineerd zijn door zijn bevrijdend handelen, dat je niet eens anders zou willen dan zijn regels volgen. Die op hun beurt weer tot heil zijn van het samenleven als mensen met elkaar. Dus dat stond er al.

Maar Jezus formuleert dit nieuwe gebod anders. Het komt niet voor het eerste in de plaats, maar bouwt erop voort, geeft er een completerende draai aan, vervolmaakt het: drie woorden: ‘heb elkaar lief’. En dat ‘elkaar liefhebben’ loopt niet meer via de band van ‘het houden van Gods geboden’, maar is nu gebaseerd op hoe Jezus de leerlingen liefhad, zoals Hij op zijn beurt door God de Vader wordt liefgehad. En aan die liefde voor elkaar kan iedereen zien dat zij Jezus’ volgelingen zijn.

[In het Grieks drie woorden voor wat wij met ‘liefde’ vertalen:

Eros: begerende liefde, liefde die bezitten wil.

Agapè: schenkende liefde; ontferming, erbarmen, empathie, onbaatzuchtige liefde.

Philia: houden van; voorkeur voor het een boven het ander → zie verhaal van Petrus, Joh 21]

De tekst van vandaag wil ons doen geloven dat de liefde van God zó immens en absoluut is, dat geen mens – afgezien van Jezus – daaraan kan tippen. (Of zoals het lied zegt: ‘Liefde Gods die elk beminnen hemelhoog te boven gaat’.)

1) Is deze liefde een voorbeeld van de ‘zachte krachten’ waar Henriëtte Roland Holst over schreef?

Ik zou zeggen: nee, deze liefde is absoluut, een hard gegeven. Geloof is niet ‘soft’. Waar de dood in ieder mensenleven een absoluut, ‘hard’ gegeven is, daar is de liefde van Christus ‘harder’, absoluuter; harder dan de hardste van de edelstenen. → Kern van geloof. In die zin niet een ‘zachte kracht’.

2) ‘Jullie zullen mij zoeken’, zegt Jezus. Ik leg even de link met onze secularisatiegroep. Vaak weten we niet meer waar we het moeten zoeken in deze tijd, als we het over geloof hebben. Waar moeten we God zoeken? Wat is ons beeld van Hem (nog)? Wie was Jezus? Het antwoord dat in de tekst van vandaag op deze laatste vraag gegeven wordt is simpel: in de liefde aan elkaar! – Als die liefde tenminste gebaseerd is op de liefde van God.

3) En wanneer begint dat, dat God Jezus en ons laat delen in die liefde, in de Koninkrijk? “Nu onmiddellijk”. Het is dus niet een kwestie van afwachten, maar een kwestie van de knop omdraaien. Een kwestie van willen en een kwestie van kunnen.

In Azië bestaat er een spreekwoord, dat luidt als volgt: ‘een steen kapotslaan met een ei’ (‘hitting a rock with an egg’). Het beeld mag voor zich spreken. Wanneer begint nu dat Koninkrijk? Niet op het moment dat de steen breekt, maar op het moment dat je met het ei begint te slaan. Met andere woorden: zodra wij kiezen de weg van de Liefde te gaan. Wij kunnen er nu nog niet helemaal bij, waar Jezus is, maar kunnen de keuze om de weg in te slaan wel maken. En dat is niet een kwestie van een lang proces, maar een kwestie van de knop omdraaien, nu direct. Beginnen met het ei (zachte kracht?) tegen die steen te slaan, om hem te breken.

U kent ongetwijfeld het psychologisch mechanisme van wie in zijn jeugd te weinig liefde heeft gehad, het ook heel moeilijk vindt om het later te geven. Omgekeerd kan wie veel liefde ontvangt, ook veel geven. Zo werkt het met geloof.

De liefde van God maakt ons vrij om lief te hebben. Wij mogen ons immens bemind weten. En dan ben ik weer terug bij af: bij Jezus die in vrijheid handelt en spreekt. Daarachter schuil gaat de Eeuwige Ongeziene, die in zijn Eeuwige Ongezienheid in volstreekte vrijheid handelt. In God komen vrijheid en liefde op de meest absolute manier samen.

Menselijke liefde heeft altijd iets van eigenbelang. Altijd. [voorbeelden.] Weinig liefde is ècht onbaatzuchtig. Maar de vrijheid en liefde van God, is dezelfde als de vrijheid en liefde van Christus. En die mag basis zijn voor ons liefhebben onderling, waarbij we elkaar tot ieders recht laten komen en tot vrijheid brengen. ‘Niet-angstig aanwezig’ zijn als christenen in deze wereld.

Aan Jezus kunnen wij zien hoe en wie God is, maar ook *dat* God 'is'. Want God bestaat alleen als liefde. God is liefde. Dáár mogen wij het mee doen.

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

lied 636

Deze preek is gepubliceerd op <http://pgenschede.nl/preken>

Gelieve deze preek alleen voor persoonlijk gebruik aan te wenden, en niet zonder overleg met de auteur voor verdere publicatie of verkondigingsdoeleinden te gebruiken.